

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
MENŲ FAKULTETAS
TAIKOMOSIOS DAILĖS IR TECHNOLOGIJŲ KATEDRA

Jurga Sutkutė

Dailės (odos) magistrantūros studentė

“KIAUTAS”

Magistro darbas

Darbo vadovas:

docentas A. Kavaliauskas

Recenzentas:

menotyrininkas

V. Kinčinaitis

Šiauliai
2006

SUMMARY

Temporary and permanent shells are found in nature which transform with a growing organism and change their form while the organism develops or they are get rid off and grow up again through the living cycle they serve as means of protection.

In some cases, we can compare shells with person's emotion states. Individual's innerworld, in which, he for some reasons closes in, we can call „shelter“ – he closes in willingly, in other cases the shell might be thrust by other subject, or by other psychologically or physically stronger individuals. Willingly closed individual, is followed by such subjects as: closeness, not communicating, not improving, torpidity, separation from the world, from innovation. Individual closes in himself, separates from society, feel push off, misunderstood. Either society is closed for individual for his not knowing, unwilling to understand, to accept him the way he is, for losing relations, for interests misunderstanding, for difference of psychical possibilities.

This is a topical issue which excites the minds of not only ordinary people but also artists, sociologists and scientists.

SANTRAUKA

Gamtoje egzistuoja laikini ir pastovūs kiautai, šarvai, kurie augant gyvūnui, transformuojasi, kinta kartu su besivystančiu organizmu arba numetami, po to vėl atsinaujina ir tarnauja visą laiką pastoviai atlikdami apsauginę funkciją.

Žmogaus vidines emocines būsenas galime sutapatinti su "kiautu". Individo vidinį pasaulį, kuriame jis, dėl tam tikrų priežasčių užsidaro, galime pavadinti užsidarymu savame "kiaute". Užsidaryti tokiam "kiaute" galima savo noru arba "kiautas" gali būti primestas išorinių veiksnių, kitų psichologiškai ar fiziškai stipresnių individų. Individas užsisklendžia savyje, atsiriboja nuo visuomenės, jaučiasi atstumtas, nesuprastas. Kitais atvejais, visuomenė uždara individui dėl nemokėjimo, nenoro suvokti, suprasti, priimti individą tokį, koks jis yra, dėl santykių atšalimo, interesų nesutapimo, dėl fizinių galimybių nevienodumo, verčia jį užsisklęsti savyje. Ši problema yra aktuali, seniai jaudinanti ne tik paprastus žmones, bet ir meninkus, sociologus, mokslininkus.

TURINYS

SUMMARY.....	2
SANTRAUKA.....	3
ĮVADAS.....	5
1. KIAUTAS – GAMTOJE NATŪRALIAI EGZISTUOJANTIS REIŠKINYS	
1.1 Kiautas, kaip neišvengiama sąlyga gyvybei atsirasti ir egzistuoti	9
1.2 Kiautas: materialus ir menamas.....	10
2. KIAUTO, KAIP REIŠKINIO IR DARINIO SOCIALINIS POBŪDIS	
2.1 Individų ribojančios psichologinės būsenos.....	11
2.2 Uždarų socialinių grupių fenomenas.....	14
3. UŽSIDARYMO SAVYJE PROBLEMOS VAIZDAVIMAS MENININKŲ KŪRYBOJE.....	18
4. ŠIUOLAIKINĖS ODOS PLASTIKOS YPATUMAI IR ŠIO ŽANRO ATSTOVAI.....	25
5. DAILĖS KŪRINIŲ KOLEKCIJOS PRISTATYMAS	
5.1 Odos erdvinė kompozicija „Kiautas“.....	28
5.2 „Sąstingis“	30
5.3 „Proveržis“	33
IŠVADOS.....	35
SIŪLYMAI.....	36
LITERATŪRA.....	37
PRIEDAI.....	38

ĮVADAS

Kiautas, kiaukutas, kriauklė, šarvas, žvynai, visi šia žodžiai sukelia nemažai asociacijų. Pirmiausiai įsivaizduojame kaip dangalą, uždara ribojančią erdvę, apsaugą. Kiautai gali būti: biologiniai (gamtos sukurti), įsivaizduojami, nematomi, emociniai, vidiniai, primesti išorinių veiksnių...

Kiautas yra būtinas, bet laikinas, saugantis besiformuojančią gyvybę. Vėliau jis tampa atmata, trukdžiu vystymuisi todėl pašalinamas. Gamtoje egzistuoja pastovūs kiautai, kurie transformuojasi, prisitaiko, kinta kartu su organizmu arba numetami vėl atsinaujina, tarnauja visą laiką atlikdami apsauginę funkciją.

Žmogaus vidines emocijas būsenas, tam tikrais atvejais, galime sutapatinti su „kiautu“. Individo vidinį pasaulį, kuriame jis, dėl tam tikrų priežasčių, užsidaro atsiribodamas nuo aplinkos, galime pavadinti „kiautu“. Žmogus dažnai užsidaro „kiaute“ savo noru, atskirais atvejais „kiautas“ gali būti primestas išorinių veiksnių, kitų psichologiškai ar fiziškai stipresnių individų. Patekęs į tokią būseną, individas atsiriboja nuo pasaulio, nuo naujovių, nuo visuomenės, užsisklendžia savyje, jaučiasi atstumtas, nesuprastas. Dažnai ir pati visuomenė būna uždara individui dėl nemokėjimo, nenoro suvokti, suprasti, priimti individą tokį, koks jis yra, dėl santykių atšalimo, interesų nesutapimo, dėl fizinių galimybių nevienodumo, rasinių, kultūrinių skirtumų.

Darbo aktualumas

Uždarumo, užsidarymo savyje, individo atsiribojimo nuo visuomenės ir visuomenės grupių uždarumo problema, buvo aktuali visais laikais, bet šiuo metu tai ypač aktuali socialinė problema, dėl pasaulyje vykstančios globalizacijos, žmonių susvetimėjimo, subkultūros reiškinių atsiradimo išplitimo ir panašiai.

Užsidarymas savyje „kiaute“, tai tokia būseną, kurios pats žmogus dažniausiai negali apibūdinti, nes daugeliu atvejų, jis pats nesuvokia, kad tai būseną, kurią salyginai galima pavadinti „kiautu“. Vienu atveju - „kiautas“ gali būti susikurtas paties individo, kitu - jam primestas išorinių veiksnių.

Tačiau iškyla klausimas: kas yra „kiautas“- šarvas ar narvas, apsauga ar atmata? Vienu atveju „kiautas“ gali atlikti apsauginę funkciją, kitu - tai trukdys individo vystymuisi, tobulėjimui, natūraliam jo egzistavimui.

Kadangi egzistuoja užsidarymo savyje „kiaute“ problema, taip ir ištrūkimas, išsivadavimas iš tokios būsenos – labai aktualus. Buvimas tokioje būsenoje, palieka individui tam tikras neigiamas pasėkmes. Šios temos aktualumą rodo tai, kad įvairiais sprendimais ši problema nuolat gvildinama spaudoje, literatūroje, psichologiniu ir filosofiniu aspektu, taip pat ir menininkų kūryboje.

Šiuo tiriamuoju darbu norima pagvildinti ir atskleisti šią aktualią problemą, parodyti savo požiūrį į realybėje egzistuojantį reiškinį išryškinant jo pozityves ir negatyvias puses, šią idėją perteikti, pasitelkiant menines išraiškos priemones, sukuriant didelės apimties kompoziciją interjerui, sukurtą projektą įgyvendinti medžiagoje. Kūrinio atlikimui naudojama natūrali oda, kuri su šia tema yra betarpiškai susijusi, kadangi jos pagrindinė funkcija – saugoti gyvą organizmą nuo išorės veiksnių.

Darbo objektas

Tai odos tūrinės kompozicija interjerui – kolekcija “Kiautas“, sudaryta iš 2 dalių (komponentų): ”Sąstingis“ ir “Proveržis”- stengimasis ištrūkti būsenos, iš kelio kuris niekur nebeveda.

Šia kūrybine kolekcija siekiama parodyti ir atskleisti, aktualią socialinę problemą – uždaramą, atsiribojimą nuo visuomenės – užsidarymą “kiaute”. Parodomas kiauto dvylypumas, pateikiant jį kaip būtiną vystymuisi apsaugos sąlygą, ir kaip bandymą ištrūkti iš uždaro rato. Problemą stengiamasi perteikti pasitelkiant plastines meninės išraiškos priemones.

Darbo tikslas

1. Išanalizuoti išsikelto problemą, sukurti ir padaryti odos erdvinę kompoziciją “Kiautas”.
2. Parodyti ir atkreipti žmonių dėmesį į realybėje egzistuojančią aktualią problemą.
3. Išreikšti, parodyti savo požiūrį į šią problemą, pasitelkiant meninės išraiškos priemones.

Darbo uždaviniai

Temos paieška ir pagrindinės koncepcijos išsikelimas.

Tyrimai ir analizė kūrinio tema (psichologijoje, filosofijoje, šiuolaikinių menininkų kūryboje).

Eskizų, maketų kūrimas.

Darbo medžiagoje atlikimas.

Eksponavimo erdvės analizė.

Hipotezė

Kiautas turi teigiamą ir neigiamą dvylypį pobūdį. Kiautas – šarvas ar narvas?

Darbo struktūra

1. Teorinis aprašas, kuriame yra temos teorinė analizė, kūrybinio darbo apibūdinimas ir priedai.
2. Kūrybinė dalis – kolekcija “Kiautas”, kurią sudaro du objektai “Sąstingis” ir “Proveržis”.

Metodologija

Pagrindinė kolekcijos koncepcija – žmogaus užsidarymas savame kiaute ir išsilaisvinimas - “proveržis” iš jo. Tai, šiuo laikmečiu, labai aktuali tema. Meno kūrinio siekiama parodyti ir pavaizduoti šią problemą, pasitelkiant konceptualizmo ideologiją. Konceptualizmas mene, tai toks tikrovės vaizdavimo būdas, siekimas perteikti tikrovės išpūdį per dvasinį pasaulį, simboliškumą, per užsibrėžtą idėją.

Labai svarbu, kuriant kolekciją “kiauto” tema, išsigilinti į žmogaus psichologiją, suvokti kaip filosofai nagrinėja šią problemą, pažinti įvairias psichines individo būsenas, išsiaiškinti kokie vidiniai bei pašaliniai veiksniai įtakoja žmogaus psichiką ir pan. Todėl atliekant tyrimą remiamasi psichologų teorijomis apie žmogaus užsidarymo savyje problemą: Myers, Marija Furst, Fritz Riemann, Dennis Greenberger, Christine A. Padesky, R.Kočiūno, J.Pikuno. Kolekciją “kiauto” tema inspiravo, įžymių dailininkų Dali, Bochas ir kitų konceptualiosios odos dailės atstovų kūryba.

Metodika

Kūrinio idėjai atskleisti pasitelktos meninės išraiškos priemonės, būdingos konceptualiosios krypties menininkų kūrybai. Pasirenkamos šios meninės raiškos formos: erdvinė plastika, ritmika, dinamika, faktūra ir pan.

Kiauto, kaip fiziškai ar menamai ribojančio erdvę ar interesų lauką reiškinių, atskleidimui naudojamos bioninės, kokonus primenančios odinės formos, pagamintos iš natūralios odos, paliekant odai kuo daugiau natūralumo, gamtoje egzistuojančio reiškinių išpūdžiui išreikšti.

Rezultatų naujumas

Odos mene, kuris pagal savo pobūdį yra daugiau utilitarus, taikomasis, praktinio naudojimo, be to dažniau iš odos kūriami santykinai mažų apimčių meno kūriniai, rečiau sutinkami dideliu apimčių, estetinė funkciją atliekančių odos kūrinių.

Ši konceptuali kolekcija, skirta įprasminti išsikeltai magistro darbo temai, išreikšti norimai idėjai. Kūrybinė kolekcija išsiskiria ir įneša naujumo į odos dailės meną savo gabaritų dydžiu,

traktuote ir išpildymu. Kūrinyje yra priskirtinas prie šiuolaikinių, konceptualių, parodinių kūrinių. Nors pateikiamame kūrinyje ryškų vaidmenį vaidina, formos, proporcijos, jame didelis vaidmuo atitenka ir spalvai, klasikinėms meninėms odos apdirbimo technologijoms, jas derinant su netradicinėmis šiam žanrui medžiagomis ir technologijomis.

Tokiu būdu kolekcijoje apjungiamas šiuolaikinio meno samprata bei senosios klasikinės odos apdirbimo technologijos. Kolekcijos kompozicinis sprendimas originalus, šiuolaikiškas, tuo pačiu, atspindi aktualią problemą.

Teorinis reikšmingumas

Magistro darbe paliečiama savisaugos ir užsidarymo savyje problema. Šiuo tyrimu norima parodyti „kiauto“ dvilypumą: „kiautas“ – saugantis šarvas ar ribojantis narvas? Šiame darbe siekiama išsiaiškinti, kad vienas ir tas pats reiškinys gali būti įvairiai traktuojamas, atskirais atvejais atlieka skirtingas funkcijas: apsaugo gyvybę, be jo neįmanomas vystymasis arba atvirkščiai, trukdo vystytis ir tobulėti.

Remiantis šita teorija, sukurta meninė kolekcija, kuria siekiama atskleisti išsikeltos problemos dvilypumą.

Praktinis reikšminguma

2. Konceptualia odos kūrinių kolekcija siekiama inešti indėlį į odos monumentaliają plastiką.
3. Pritaikomos naujos technologijos, praplečiamos senųjų odos meninių technologijų panaudojimo ir odos taurinimo galimybės.
4. Kūrinyje gali būti panaudojamas ne tik trumpalaikėse ekspozicijose, bet kaip ir visuomeninio interjero dekoras.

1. KIAUTAS – GAMTOJE NATŪRALIAI EGZITUOJANTIS REIŠKINYS

1.1 Kiautas, kaip neišvengiama sąlyga gyvybei atsirasti ir egzistuoti

Artimiausia asociacija – realus, gamtos sukurtas biologinis kiautas: kiaušinio lukštas, vėžlio šarvas, sraigės, moliusko kiautas. Taip pat, gali būti, suprasti ir ežio spygliai, krokodilo kieta oda, kurie sudaro savotišką apsauginį kiautą. Kiautas, kaip šarvas, atlieka apsauginę funkciją: saugo besiformuojančią gyvybę (kiaušinis), saugo gyvybę nuo išorinės agresijos poveikio (sraigė, vėžlys, moliuskas). Žvynai, spygliai, ragenos plokštės dengiančios odą, sudaro apsauginį šarvą (ežys, žuvis, krokodilas).

Kiautas gali būti laikinas, saugantis besiformuojančią gyvybę. Vėliau jis tampa atmata, trukdžiu vystymuisi. Pastovūs kiautai, kurie transformuojasi, kinta, kartu su organizmu, arba numetami vėl atsinaujina, atauga ir tarnauja visą laiką atlikdami apsauginę funkciją, padeda gyvūnui išlikti ir prisitaikyti gamtoje.

Kiautai gali kisti nuo gyvūnų gyvenamos aplinkos, klimato pokyčių ir pan. Gamtoje galime stebėti tokius besikeičiančius veiksnius kaip pvz.: drugys padeda kiaušini, iš kurio formuojasi vikšras, vikšras susiveja į kokoną, iš kokono išsiritą lėliukę, ir kol pagaliau susiformavęs naujas drugys, perėjęs daugybę vystymosi etapų, ir pakeitęs ne vieną savo buvį – „kiautą“, išvystą pasaulį.

Taip pat ir žmogaus gimimas - natūralus gamtos reiškinys. Naujos užsimezgiusios gyvybės vystymasis neišvengiamai pereina kelis etapus, nuolat keisdamas pirmą pradę būseną.

Žmogaus kūną taip pat galime sutapatinti su „kiautu“. Juk kūnas, tai tik materialus būvis žemėje. Žmogaus vidinis pasaulis, tarsi įkalintas materealiame kiaute, po mirties išsilaisvina, ir egzistuoja visą amžinybę. Taip pat yra tikima į reinkarnaciją, kuomet yra keičiamas materialusis žmogaus pradas.

Kiekvienas individas, nuolat yra priverstas kovoti dėl savo buvimo žemėje, apsišarvauti „kiautu“ nuo neigiamų gamtos reiškinų. Žmogus norėdamas išlikti, sukūrė dirbtinį apsisaugojimo kieta – šarvus.

1.2 Kiautas: materialus ir menamas

Kiautas gali būti materialus ir menamas. Materialiu kiautu galime vadinti, natūraliai gamtoje egzistuojančius darinius: kiaušinio lukštas, vėžlio, sraigės kiautas, žmogaus oda ir pan.

Žmogaus emocijas būsenas, tam tikrais atvejais, galime sutapatinti su "kiautu". Individo vidinį pasaulį, kuriame jis, dėl tam tikrų priežasčių, užsidaro, galime pavadinti "kiautu". Vienu atveju užsidaro "kiaute" savo noru, kitu, at "kiautas" gali būti primestas išorinių veiksnių, kitų psichologiškai ar fiziškai stipresnių individų. Savo noru užsidariusį individą lydi tokie neigiami veiksniai, kaip: uždarumas, nebendravimas, netobulėjimas, sustingimas, atsiribojimas nuo pasaulio, nuo naujovių.

Individas užsisklendžia savyje, atsiriboja nuo visuomenės, jaučiasi atstumtas, nesuprastas. Jis išgyvena, atsiranda nepilnavertiškumo jausmas, baimė bendrauti, atsiskleisti, likti nesuprastam. Arba visuomenė uždara individui dėl nemokėjimo, nenoro suvokti, suprasti, priimti individą tokį, koks jis yra, dėl santykių atšalimo, interesų nesutapimo, dėl fizinių galimybių nevienodumo, dėl religinių ir rasinių skirtumų.

Tai nėra vien tikrai pačio individo problema, tai ir visuomenės, kuri nusišuka nuo tokio žmogaus ir nepriima jo kaip pilnaverčio visuomenės nario.

Kiauto, kevalo tema nuo seno jaudino žmoniją, kaip įrodymas to gali būti pateikti, kad ir tokie visuotinai paplitę posakiai: užsidaręs savo kiaute, toliau nosies nieko nemato, užsidėjo kieta skūrą, užsisklendė savyje. Šie posakiai jau akivaizdžiai siejasi su žmogaus psichologinėmis būsenomis, kurių, į šias būsenas patekęs individas dažniausiai nesugeba suvokti. Tačiau jos yra aktualios, jaudina žmones, kaip ir kiti paslaptingi, sunkiai suvokiami reiškiniai. Šios temos aktualumą iliustruoja rašytojo A. Dostojevskio romanas "Čelovek v futliare", dalininkų Bosh ir Dali sukurti paveikslai.

2. KIAUTO, KAIP REIŠKINIO IR DARINIO DVILYPIS POBŪDIS

2.1 Individa ribojančios psichologinės būsenos

Užsidarymo savyje, atsiribojimo nuo visomenės problema – tai psichologinės emocinės žmogaus būsenos. Žmonių emocijas įtakoja daugelis veiksnių: stresas, agresija, įvairūs psichologiniai sutrikimai, baimės, fobijos, toliau seka tokios sąvokos, kaip uždarumas, vienišumas, abejingumas, pesimizmas, mizantropija, frustracija ir kt. Įžymūs psichologai: D.G.Myers, M.Furst, Fritz Riemann, nagrinėja šias psichologines būsenas.

Visų pirmausia kas yra emocijos? M.Furst, knygoje „Psichologija“ Vilnius 1998, autorė aiškina:

„Įvairiausi eksperimentiniai psichologai bandė nustatyti emocijų fenomeną, jas išmatuoti, klasifikuoti, susieti su kitais potyriais bei reakcijom. Tačiau išsami jausmų teorija dar nesukurta, nėra ir visuotinio priimto apibrėžimo.

Visi žinome, kas yra jausmai. Psichologai negali konkrečiai jų apibrėžti, tačiau poetai ir rašytojai aprašė džiaugsmą, neapykantą, liūdesį, pyktį, nerimą, laimę....

Emocijų teorijose problemos iškyla dėl kūno ir sielos dualizmo, kai emocionalumas atskiriamas nuo racionalumo, protas – nuo jausmų.

Emocijos laikomos „gyvuliškuoju žmogaus pradū, jų sukelti procesai žmogui gali būti pavojingi, netgi sunaikinti jį. Todėl civilizacija turi užgniaužti emocijas. Čia ypač svarbi vieta tenka savikontrolei.“

Hansas Selye (M.Furst „Psichologija“ Vilnius, 1998) stresą apibūdina kaip: „... tam tikras organizmo reakcijas (ne tik fiziologines, homonines, bet ir veiksmus). Džiaugsmas, liūdesys, šokis, akordinis darbas – viskas yra stresas. Kiekviena nespecifinė kūno reakcija yra stresas. Šią būseną sukeliantys veiksniai - stresoriai“

Šis specialistas neskirsto stresų pagal tai, kas juos sukėlė, jis skiria tik teigiamai veikiančią stresą, kuris stimuliuoja ir skatina siekti geresnių rezultatų, ir kenksmingą distresą, kuris gniuždo ir sekina. Jis teigia, kad: „į ilgenį stresorių poveikį kūnas atsakosavigynos reakcija“, ir išskiria tris pagrindines adaptacijos sindromo fazes: nerimo, priešinimosi, išsekimo fazė.

Dar vienas veiksnių įtakojančių idividų bendravimui – agresija. Sigmundas Froidas tegia (M.Furst „Psichologija“ Vilnius, 1998) kad, agresija yra įgimtas žmogaus inkstinktas. Mirties inkstinktas susidūręs su gyvybės inkstinktu, nuo savęs griovimo nukreipiamas įaplinką, „kur pasireiškia, kur pasireiškia agresija ir destrukcija“.

Individo, kaip ir žmonijos, vaikystėje atsiradusius priešiškus impulsus artimųjų atžvilgiu sąlygoja tie patys suvaržymai ir atstumimai, kurie lemia ir seksualinius skatulius (1971m.)

Ego kontroliuoja ir valdo instinktus per gynybos mechanizmus. Agresijos atveju tai – sublimacija, psireišianti plūdimusi, keiksmiais bei sąmoju, identifikavimasis su užpuolėju, vaizdavimas, kad nieko neįvyko, degradacija ir peradresavimas. Pastaruoju atveju atsakomybė už agresyvius norus ar veiksmus suverčiama aplinkos įtakai, pavyzdžiui kitiems žmonėms, arba atsisakoma patenkinti agresyvius savo norus ir tarnaujama oficialiems autoritetams.“

Myers teigia (D.G.Myers „Psichologija“Kaunas 2000): „Agresija – bet koks fizinis ar žodinis elgesys, siekiant pakenkti ar sunaikinti, kilęs iš priešiško arba kaip iš anksto numatyta priemonė tikslui pasiekti. Tai – prigimties ir patirties sąveikos rezultatas

Vokiečių specialistas Fritz Rieman („Pagrindinės baimės formos“2004), apibūdina baimes ir jų formas:

„Baimė – yra neišvengiama mūsų gyvenimo dalis. Įgaudama vis naujas baimės formas ji lydi mus nuo gimimo iki pat mirties. Turbūt viena iš nuolatinių mūsų iliuzijų yra tikėjimas, jog galima gyventi be baimės. Baimė yra mūsų egzistencijos dalis, kurioje atsispindi mūsų priklausomybės ir žinojimas, kad esame mirtingi. Nors baimė ir yra neišvengiama mūsų gyvenimo dalis, tai nereiškia, kad nuolat ją jaučiame. Tačiau ji tarsi visada čia ir kiekvieną akimirksnį, atitinkamai susiklosčius vidinėms ar išorinėms aplinkybėms, gali iškilti mūsų sąmonėje.

Baimė egzistuoja nepaisant to, kiek išsivystę yra kultūra ir tauta ar atskiras žmogus – kinta tik baimės objektai. Jeigu mokslo ir technikos dėka mums pavyksta daryti pažangą užkariaujant pasaulį ir taip pašalinti, įveikti tam tikras baimes, mes jas išmainomė į kitas baimes. Tik viena nauja baimė, atrodo, būdinga mūsų šiandieniniam gyvenimui: mes žinome vis daugiau baimių, kurias sukelia mūsų pačių veikla ir elgesys, atsisukantys prieš mus. Mums pažystama griaujamųjų jėgų pačiuose mumyse baimė. Atrodo, kad mūsų išdidus pasipūtimas bumerangu grįžta mums patiems.

Baimės išgyvenimas yra mūsų egzistencijos dalis. Nors tai ir yra bendra, vis dėl to kiekvienas žmogus patiria savo asmenines baimės variacijas. Kiekvieno žmogaus baimė yra asmeniška, individuali, būdinga jam ir jo esmei. Ši mūsų asmeninė baimė susijusi su mūsų individualiomis gyvenimo aplinkybėmis, su mūsų polinkiais ir mūsų aplinka.

Baimės priėmimas ir jos veikimas yra vystymosi žingsnis, leidžiantis mums po truputį bręsti. Tuo tarpu jos ir susidūrimu su ja vengimas skatina mūsų stagnaciją, jis trukdo mūsų tolesniam vystymuisi ir verčia mus pasilikti vaikiškiems ten, kur mes nenugalime baimės užkardų. Kartu mes turime atsižvelgti į tai, kad kiekvieną kartą patirtos baimės pobūdis ir jos intensyvumas daug priklauso tiek nuo mūsų įgimtų polinkių, nuo mūsų „paveldo“, tiek ir nuo aplinkos sąlygų, kuriose mes gyvenam, tai pat nuo mūsų fizinės, psichinės, dvasinės būsenos“.

Autorius išskiria keturias pagrindines baimės formas, teigdamas, kad jos susijusios su žmonių dvasine savijauta psaulyje:

1. Baimė atsiduoti, patiriama kaip AŠ praradimas ir priklausomybė.
2. Tapsmo savimi baimė patiriama, kaip nesaugumas ir izoliacija.
3. Permainų baimė, patiriama kaip praeinamumas ir netikėtumas.
4. Butinybės baimė, patiriama kaip galutinybė ir nelaisvė.

Kaip dar vieną iš psichologinių sutrikimų F. Rieman mini – suvaržytos asmenybės fenomeną:

„Kuo siauresnis yra žmogaus horizontas ir gyvenimo erdvė, tuo daugiau norima, kad jie išliktų nepakitę, tuo daugiau reikia bijoti dėl naujų procesų netekti naujo pagrindo. Vertybių laikymasis nėra blogas reiškinys, tačiau čia kalbama apie perteklių, apie nevisišką sugebėjimą ar pasirengimą persiorientuoti, apie priešinimąsi reikalingam vystymuisi.“

Suvaržytas žmogus sunkiai suvokia, kad gyvenime nėra jokio absoliutumo, jokių nekintamų principų. Jis tikisi, kad gali apimti viską į vieną sistemą, kad galėtų iki galo apžvelgti ir įvaldyti, ir taip išprievartauja naturalumą. Panašiai suvaržyti elgesio būdai pasireiškia ir žmonėms bendraujant. Sąmoningai ar nesąmoningai kitam norima per daug nurodinėti, koks jis turėtų būti.“

2.2 Uždarų socialinių grupių fenomenas

Darbo autorius išskiria tokias uždaras socialines grupes, kurios vienaip ar kitaip įtakoja individą, ir įvardija jas, kaip užsidariusias savotiškame “kiaute“. Kai tam tikros grupės individų, kuriuos vienija specifiniai bendri interesai, religiniai įsitikinimai, priklauso atitinkamam visuomenės sluoksniui ir panašiai, sudaro uždarus darinius, turinčius menamą “kiautą”, kuriame jie atsiriboja nuo visuomenės, saugiai jaučiasi, gali atsiskleisti (gydytojai, teisininkai, pedagogai, jūrininkai, religinių sektų nariai ir t.t.

Išskiriamos tokios socialinės grupės:

1. Religinės grupės: sektos ir t.t.
2. Bendrų interesų grupės: menininkai, kolekcionieriai, teisininkai, advokatai, medikai ir t.t.
3. Pagal gyvenimo būdą: benamiai, klajokliai, etninės grupės (čigonai, žydai...)
4. Socialiniai etniniai dariniai: gentys, valstybės – uždaros santvarkos (Tarybų sąjunga, Kinija, Libija ir t.t.).
5. Socialinių mažumų grupės: seksualinės mažumos, neformalai (hipiai, pankai, rokeriai, baikeriai), riboto intelekto žmonių grupės.
6. Visuomenės sluoksniai: inteligentija, dvasininkija, darbininkija, asocialių žmonių sluoksnis.
7. Asocialių individų grupės: alkoholikai, narkomanai, prostitutės ir t.t.

Individai priklausantys kuriai nors grupei, dažnai būna atviri tik uždarame rate, jie užsisklendžia savo interesų rate.

Tokie socialiniai “kiautai” turi ir teigiamų, ir neigiamų aspektų. Teigiama tai, kad individai uždarame rate gali jaustis pilnavertiškesni, suprasti, gali atsiskleisti, būti atviri. Bendravimas su savo interesų rato žmonėmis, teikia galimybę vystyti pomėgius, produktyviau bendrauti, keistis dominama informacija. Kitu atveju, etninės grupės gali geriau išlaikyti savo etninius savitumus (kalbą, papročius, religiją, kultūrą).

Neigiama yra tai, kad uždaros grupės varžo, stabdo galimybę bendrauti, komunikuoti, tobulėti, pažinti, išskiria, izoliuoja.

Būdamas grupėje (šeimoje, mokymosi ar darbo kolektyve) žmogus gauna ir instrumentinę, ir emocinę paramą. Vien jau tikimybinio požiūriu grupėje atsiras žmonių, turinčių įvairių žinių, sugebėjimų ir kompetencijos. Tas pats pasakytina ir apie emocinę paramą. Tai tiesioginės paramos atvejai. Bet grupės parama savo nariui tuo neatsiriboja. Ji gali būti ir netiesioginė, ir simbolinė. Jau vien buvimas grupės nariu patenkina žmogaus priklausomumo, savosios vertės pajutimo poreikius. Juk į grupę priima ne kiekvieną! Priklausomumas, dalyvavimas išgyvenami kaip emocinis palaikymas. Grupėje stiprėja “mes” jausmas. Jos nariai jaučia tam tikrą atsakomybę vieni už kitus. Dėl šių

priežasčių grupės narys jaučiasi saugiau. Šitaip netiesiogiai reiškiasi socialinė parama. Saugos, paramos siekis yra viena pagrindinių priežasčių, verčiančių žmones jungtis į grupes. Liūdna, bet galimi ir piktnaudžiavimai., - sakykime, grupės emociškai parama manipuliuoja sektos. Naujokas stulbinamas dėmesiu, tiesiog bombarduojamas meile ir empatija. Vienišą, turintį problemų žmogų tai labai veikia. Jis tampa klusnus ir dėkingas. Jei nebus toks, gali pajusti didelę kaltę, - juk grupė jam tiek daug gero padarė. Išspręsti susidariusį konfliktą tarp kaltės ir savojo ego praradimo retai kam pavyksta. Kaina už pradinę iliuzinę paramą gali būti pernelyg didelė – asmenybės degradacija, savižudybė. Tipiškai pradinė emociškai parama yra tik priemonė sektos vadovui padaryti naujoką klusniu, jį garbinančiu padaru ir šitaip išgyventi liguistą savosios vertės pojūtį.

Nors atrodo, kad tai to paties reiškinio dvi pusės, suvokiama ir gaunama socialinė parama menkai tarpusavyje susijusios. Gaunama parama – tai konkretūs fiziniai arba psichologiniai veiksmai. Suvokiama parama – bendras įsitikinimas, kad esat probleminei situacijai paramos bus sulaukta. Suvokiama parama – tikimybės sulaukti paramos subjektyvus įvertinimas. Juk neatsitiktinai asmenys, labiau tikintys parama, geriau prisimena su parama susijusius įvykius (J. Drew, B. Lakey, 1995). Be to, suvokiama parama gali priklausyti ir nuo pačios suvokiančios bei vertinančios asmenybės charakteristikų, tokių kaip priklausomumas, bejėgiškumas. Taigi numanoma parama gali reikšti bendrą polinkį suvokti kitus žmones kaip palaikančius ir nusiteikusius padėti (B. Lakey, H. Cassady, 1990).

I. Sarasono ir J. Pirsso (1986) nuomone, suvokiama parama atspindi apibendrintą jausmą, kad esi emociškai priimtas. Tokio jausmo šaknys – prierašumo potyriai ankstyvoje vaikystėje. Jei tie potyriai teigiami, plėtojasi palankaus ir paremiančio pasaulio bei savęs paties, kaip verto meilės ir pagarbos, suvokimas. Taip samprotaujant suvokiama parama labiau susijusi su savęs pažinimu, o ne su faktine aplinkinių žmonių pagalba.

Žmonių psichologinei būsenai didelės įtakos turi bendravimas su kitais žmonėmis. Vincentas Žemaitis, knygoje „Bendravimo etika“, Vilnius 1998, išskiria šias, su bendravimu susijusias savokas ir jas paaiškina:

„Bendravimas – pagrindinė žmonių sąveikos forma ir būdas, kuriuo jie plėtoja ir palaikosavitarpio santykius visuomenėje. Dorovė – fundamentalus šios sąveikos pagrindas. Ji normina, reguliuoja ir įprasmina bendravimą. Kita vertus, bendravimas formuoja ir įtvirtina dorovines vertybes žmonių tarpusavio santykiuose. Bendravimo procese sukuriama žmogaus dorovinė esmė, susiformuoja jo, kaip asmenybės, doroviniai bruožai, charakterio savybės, vertinimai ir idealai.

Bendravimas su kitais žmonėmis yra pagrindinis žmogaus dorovės traukos laukas. Nebendraudamas žmogus skursta ir nyksta, negali tapti pilnaverčiu žmogumi. Dėl to bendravimas yra viena svarbiausių žmogaus dorovinių poreikių.

Tačiau žmogus – ne vien paprastas bendravimo santykių dalyvis. Kartu jis ir tų santykių subjektas. Kurdamas ir plėtodamas žmogiškuosius santykius, kiekvienas įtvirtina save ir išreiškia savo dorovinę asmenį.

Pagaliau bendravimas – pagrindinė žmogaus atsiskleidimo sąlyga. Negalima pažinti kito žmogaus su juo nebendraudant. Izoliuoto iš bendravimo ryšių išskirto asmens neįmanoma suprasti, suvokti kokios jo pažiūros ir įsitikinimai, vertybinės orientacijos. Tik bendraudant su kitais išryškėja jo asmenybės bruožai. Taigi, bendravimas – viena svarbiausių žmogaus dvasinės būties formų, specifinė tarpasmenybinės sąveikos sistema, pagrindinis jo dorovinis poreikis“ .

Toks reiškinys, kaip abejingumas, riboja žmones vienus nuo kitų, verčia vienus jaustis nereikalingiems, atstumtiems, kaip abejingumo samprata aiškina V. Žemaitis :

„Abejingumas – dorovinio pasyvumo forma, išreiškianti negatyvų asmens santykį su visuomeniniais interesais ir kitais žmonėmis. Ilgainiui abejingumo nuostata gali tapti įpročiu ir susiformuoti kaip neigiama charakterio savybė (yda).

Abejingumas visuomeniniams interesams, kitiems žmonėms, jų kančioms ir nelaimėms labiausiai būdinga egoistams, besirūpinantiems tik savo asmenine gerove. Jis taip pat dažnai reiškiasi ir kaip dorovinis bukumas, kurtumas ir nejautrumas kitiems žmonėms, kaip sąžinės, pareigos ir atsakomybės atrofija. Žmonių tarpusavio santykiuose abejingumą dar lemia netikrumas, ar atskiro asmens aktyvūs veiksmai prieš blogį susilauks kitų pritarimo ir palaikymo, ar jis neliks vienišas.

Kaip knygos autorius įvardija individo būseną, kuomet jis jaučiasi vienišas, atstumtas nuo visuomenės:

„Vienišumas – situacija, kai žmogus atskiriamas arba pats atsiskiria nuo kitų, ir atsiranda bendravimo deficitas.

Vienas svarbiausių žmogaus dorovinių poreikių – bendravimas su kitu žmogumi. Poreikis bendrauti yra toks stiprus ir visuotinis, kad žmogus, negalėdamas jo patenkinti, jaučiasi menkas ir nepilnavertis. Vienatvės nykuma visuomet yra sunki ir sukelia daugelį neigiamų emocijų – prislėgtumo, nostalgijos, atstūmimo, gailėsčio sau, nepilnavertiškumo.

Kitas reiškinys, kūrį autorius pažymi, kaip neigiamą charakterio savybę, įtakojančią bendravimui – uždarumas:

„Uždarumas“ – negatyvi dorovinė charakterio savybė, pasireiškianti vengimu bendrauti su kitais žmonėmis, polonkiu į vienišumą. Uždarumo sąvokos priešingybė – atvirumas. Uždaras žmogus stengiasi nieko neįsileisti į savo vidinį pasaulį, riboja kontaktus su kitais žmonėmis.

Uždarumas gali būti dvejopas. Vienu atveju jis pasireiškia abejingumu kitiems žmonėms, kartais neapykanta jiems (homofobija), savo paties pasaulio skurdumu, individualizmu. Kitu atveju

uždarumas gali būti susijęs su dideliu asmens susitelkimu sprendžiant kokias nors mokslo, kultūros problemas, užimtumu, menine kūryba.

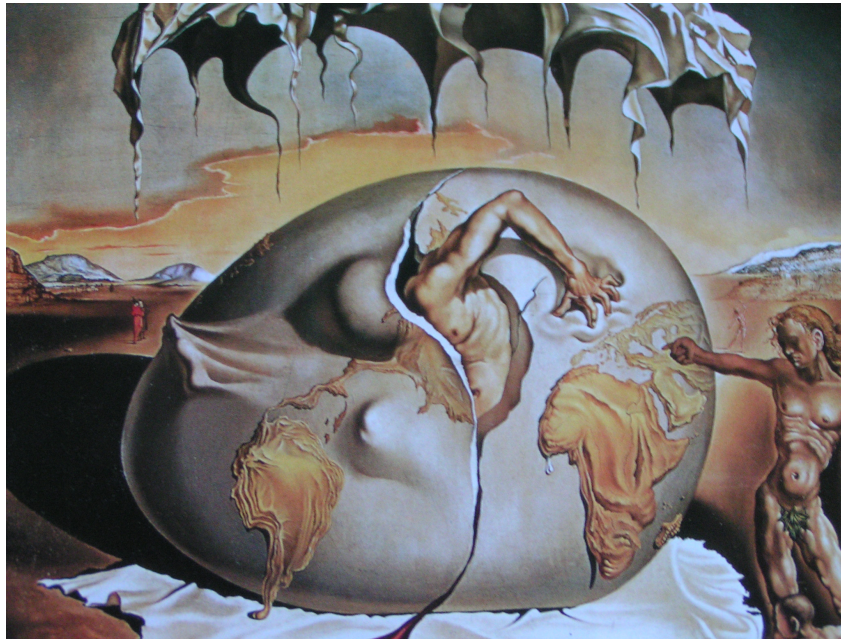
Pesimizmas - tai dar viena sąvoka, pabrėžianti žmogaus nenorą bendrauti, atsiriboti, užsisklęsti savyje. Pasak autoriaus:

„Tai – pasaulėjauta, persunkta neviltimi ir netikėjimu geresne ateitimi. Pesimizmas pasireiškia tuomet, kai žlunga žmonių idealai, kai žmogus atsiduria beviltiškoje situacijoje ir netiki geresne ateitimi, kai praranda dvasinę laisvę ir galimybę kūrybiškai dirbti.“

Mizantropija - neapykanta žmonėms, frustracija – nerimo ir nevilties būseną, atsirandanti situacijoje, kurioje žmogui iškyla grėsmė jo gyvenimo siekių ir tikslų įgyvendinimui, visos šios sąvokos, kurias apibūdina knygos autorius, paaiškina užsidarymo ir atsiribojimo nuo visuomenės, priežastis.

3. UŽSIDARYMO SAVYJE PROBLEMOS VAIZDAVIMAS MENININKŲ KŪRYBOJE

Daugelis menininkų savo kūriniuose ir veikaluose yra nagrinėję šią temą ir visais laikais aktualų reiškinį – uždarumo, užsidarymo savyje, atsiribojimo nuo visuomenės problemą. Rašytojas A.Dostojevskis savo romane „Čiėloviek v futliarie“ liečia šią visų laikų aktualią temą. Netgi įžymus dailininkas S.Dali užsidarymo ir išsilaisvinimo iš savojo kiauto problema vaizduoja savo meno kūriniuose.

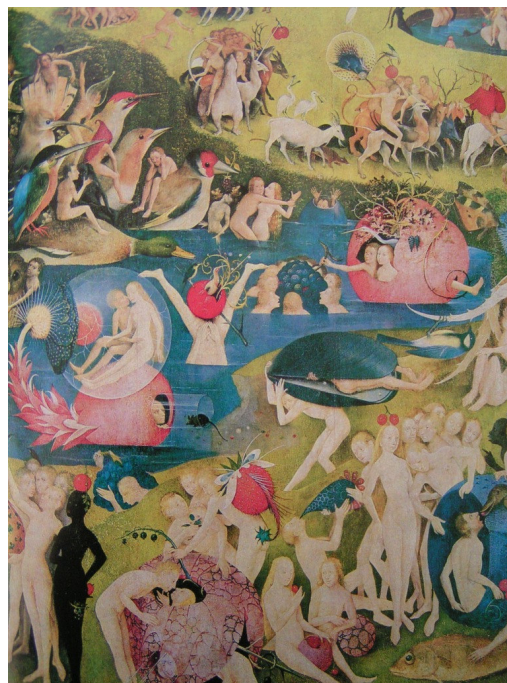

S.Dali 1943

Ryšų šios problemos vaizdavimą galime išvelgti žymaus menininko Bocho darbuose.

Pav.1

Pav.2

Pav.3

Uždarumo tema nemažiau aktuali meno kritikams ir žinovams. Jų straipsniuose nagrinejama šiuolaikinio meno atstovų kūryba. Kaip ir daugelyje kitų, neišskirtinai ir meno srityje susiduriama su apribojimo, uždarumo, apsaugos problema.

V. Kinčinitis, straipsnyje (www.culture.lt/daile/04) apie Bronislovo Rudžio šiuolaikišką kūrybą, kalba apie agrofobijos tramdymą, ekspozicinės salės užvaldymą, 8 – to dešimtmečio Lietuvos dailės ideologinį uždarumą ir problemas.

Autorius raso: “Troškimas aprėpti kuo ilgesnę horizonto liniją grafikos lakšte, racionaliai perkurti kuo didesnę erdvę galerijos salėje, savo veiksmu transformuoti viešą gatvės aplinką - plėsti ir disciplinuoti, žaisti ir suvaldyti, bet kur, bet ką - daiktus, žmones, erdvėlaikį - visa tai Bronislovo Rudžio kūrybos bruožas”.

Menininko kūrybos stilius formavosi aštuntajame dešimtmetyje. Tuomet Lietuvos dailė išgyveno ne tik ideologinį uždarumą. Ne mažesnė kūrybiškumo kliūtis buvo vietinė konformistinė menininkų inercija, spaudė romantizuoti „autorius“, „kūrinio“ sampratos rėmai. Šioje situacijoje kelių jaunų menininkų pastangos refleksyviai reaguoti į savo meninės praktikos pagrįstumą buvo įdomios ne tik estetikos požiūriu. Tai buvo ir esminiai meninio konteksto „sąmonės formų“ persigrupavimo ženklai.

Kuo šiuo atžvilgiu gali būti reikšminga šiauliečio grafiko Bronislovo Rudžio kūryba? To meto

jaunųjų Lietuvos dailininkų kūrinuose išplitusią figūrinę romantizuotą siurrealistinę vaizdinių estetiką jis išmainė į paprastas, racionalias elementarių reikšmių struktūras. Jas lėmė tiek individualistinė dailininko pasaulėžiūra, tiek netikėtai atrastos minimalistinės priemonės - plačiaformatis lakštinis popierius ir grafitas. Šios taupios išraiškos priemonės tarytum savaime reikalavo itin atidžiai akiai prieinamos jų tarpusavio pusiausvyros, tam tikro vizualaus, simbolinio algoritmo. Teko atsisakyti lipnios jausmų daugiakalbystės ir persikelti į pragmatiškų sprendimų sritį. Tuomet tai buvo drąsus žingsnis.

Kaip to meto Rudžio piešinius apibūdina dailėtyrininkė Raminta Jurėnaitė, „svarbiausiu šių darbų herojumi tampa tylą. Ši tylą visada vienoda - šalta, spengianti ausyse ir neretai slogi“. Pamažu menininko kompozicijos darosi dar lakoniškesnės, toninių vibracijų švelnumas įgyja dar jautresnius perėjimus. 1985 m. Pabaltijo jaunųjų dailininkų trienalėje dailės kritikas Alfonsas Andriuškevičius Rudį išskiria kaip patį originaliausią grafiką. 1989-aisiais dailininkas grįžta prie jaunystėje išbandyto juodo tušo tepimo. Dabar popierius klijuojamas į kelių kvadratinų metrų dydžio lakštus. Paviršius dengiamas, laužomas, įtempiamas ir atpalaiduojamas minimalistinėmis linijomis. Žaidybiškai išūliai savo kryptį kaitaliojantys brūkšniai sukuria konceptualų medžiagų (popierius, tušas) tarpusavio santykį. Beje, laisvas autoriaus požiūris į medžiagą buvo ryškus jau kūrybos pradžioje. Kita vertus, jau pirmuose grafikos kūrinuose ryškėja erdvės, laiko, medžiagiškumo svarba, vėliau, matyt, atvėrusi kelią ir į gilesnes medžiagiškumo studijas instaliacijose ir akcijose. Dar 1987 m. Senežo kūrybos namuose (Maskva) dailininkas sukūrė pirmą savo instaliaciją „Ugnies kelias“. Vėliau, 1991-aisiais, kartu su „Post Ars“ grupe Vilniaus parodų rūmuose eksponavo erdvinę kompoziciją „Kelionė“ iš durpių, popieriaus ir geležinių detalių. O 1992-aisiais iš medienos sukūrė konceptualias, polifunkcines figūras eksperimentinio teatro „Edmundo studija - 3“ monospektakliui „Hamletas“. Dar po metų Šiaulių dailės galerijoje eksponavo skulptūrinę pinto popieriaus objektų grupę („Archajiškas“, „Kokonai“, „Vertikalė“). Šiuos kūrinius miniu neatsitiktinai. Laisvo, žaidybinio, intelektualiai provokuojančio „konstravimo“ bruožų galima rasti, pavyzdžiui, 1983-ųjų visiškai abstrakčioje, koliažinėje „dėžės“ kompozicijoje. Kūrybinės energijos tarpininkas Rudžiui visų pirma buvo ir yra ne kažkur esantis ženklėjimas, bet pati medžiaga, jos savybės. Atsikratęs „turinio balasto“ autorius perėjo į grynai formalius, kiekybinius medžiagų, ženklų santykius, o medžiagiškumo išlaisvinimas atvėrė neribotas žaidimo taisyklių rekompozicijas. Pavyzdžiu galėtų būti nuo 1990 m. naudojama vadinamoji „šniūro armatūra“. Didžiuliai suklijuoto popieriaus lakštai tvirtinami tarp jų taisyklingai, vienodais intervalais, kryžmiškai ištemptomis virvutėmis. Popieriaus plokštuma tampa reljefine, šešėliuota, padalyta taisyklingų gardelių aikšte

Dar 1994 m. menininkas užsiminė, kad artimiausiuose planuose ryškėja ne tik konceptualios išvalgos, bet jau spurda ir „soc-polit-real paukšteliai“. Ką jis turėjo galvoje, paaiškėjo paskutiniaus

metais jo rengtų parodų, akcijų, gatvės performansų cikluose. Tai savotiški socialinės, politinės tikrovės tyrimai, kuriuose atsiskleidė autoriaus dėmesys ideologiniams socialinės tikrovės konstruktais, slepiantiems fašistuojančias mūsų instinktų bedugnes (paroda-akcija „Baltas“, 2002). Kita vertus, ir šiose akcijose išlieka ankstyvasis kompozicinis švarumas, formų ir medžiagos grynumas.

Anot straipsnio autoriaus: „Bronislovo Rudžio kūrybos bruožas: jis mėgsta kelioms dienoms užsidaryti galerijos salėse ir, apskaičiuodamas kiekvieną detalę, susigrumti su jį supančia erdve“. Tačiau pasak autoriaus: „kaldamas piešinius, pintą popierių ir knygas ant galerijos sienų, autorius aistringai mėgavosi erdvės komponavimu, formų santykiais, mastelių kaita, laipsniška erdvių ir savo nuostatų transformacija“, menininkas geba valdyti erdvę. Skiriamieji Bronislovo Rudžio kūrybos bruožai. Jo socialiai angažuotos meninės intervencijos į viešas miesto erdves, jo režisuojami grupiniai performansai bei pastangos suvaldyti ir racionalizuoti erdvę bei laiką, daiktus ir įvykius gali būti suprantami ir kaip giliai išgyvenamos agorafobijos išraiška, ir kaip pastanga įveikti atsitiktinumo ir chaotiškumo antplūdžius. Kiekvienu atveju tai nesibaigiantis procesas, juk užvaldyta erdvė nėra statiška, reikia viso karių legiono ar vaizduotės įtampos, kad ją išsaugotum savo akiratyje, kad ji paklustų ekspansyviai menininko vizijų diktatui.

Šiame straipsnyje autorius nagrinėja erdvės ribojimo, o tuo pačiu, menininko kūrybos ribojimo problemą, per menininko kūrybą ir jo gebėjimą sėkmingai suvaldyti ribojančią erdvę.

Bet kuris menininkas kūrybos procese susiduria su apribojimo – kūrinio eksponavimo problema, jis tarsi uždaromas į erdvę, kuri vienaip ar kitaip riboja galimybes ir išdalies daro įtaką jo kūrybiniam procesui ir idėjos raiškai.

Elona Lubytė straipsnyje „Išgyvenimas ir apsauga“, nagrinėja skulptoriaus kūrybą ir santykį į meną. Autorė savo straipsnyje nagrinėja aktyviai besireiškiančių konceptualaus meno atstovų Lietuvoje kūrybą, jų požiūrį į aktualias socialines problemas, liečia uždarumo problemą, teigia, kad menininkų ribojančią erdvę padeda praplėsti įvairūs suvažiavimai, simpoziumai, kurių dėka, kūrėjams atsiranda galimybė bendrauti, pamatyti, dalintis patirtimi su pasaulio meno atstovais, tuo pačiu atverti galimybę tobulėjimui. Vieną, iš lietuvių menininkų, šiame straipsnyje autorė mini skulptorių Arvydą Ališanką: „jo kūrybą priklauso lūžio kartai, į mūsų meno erdvę atėjusiai 1988-aisiais – audringųjų permainų priešaušry. Žlugus vienodų taisyklių sistemai, pokyčių akivaizdoje svarbu buvo neužsisiklėti savyje, neprarasti vidinės apsaugos. Daugiau nei dešimtmetį vykstant permainoms, išryškėjo kelios judėjimo kryptys. Vieni menininkai sunkiai prisitaikė prie naujų gyvenimo taisyklių, kiti – sėkmingai įsiliejo į naujojo meno sąjūdį. Greta radosi trečiasis, vidurio kelias, savitai sulydęs vietinį modernizmą ir Vakarų konceptualizmą. Svarbia atvirumo ir atsinaujinimo prielaida tapo skulptorių dalyvavimas tarptautiniuose simpoziumuose. Gausus Arvydo Ališankos bendraamžių būrys – Vytenis Antanavičius,

Jonas Gencevičius, Gediminas Piekuras, Kazys Venclovas, Mindaugas Šmitas ir kiti sėkmingai derina sezoninį simpoziumų kalendorių ir darbinę veiklą .

Gyvenimo permainas lydėjęs euforiškas atsivėrimas pasauliui nebuvo tolygus. 1989–1992 metais daug ką lėmė atsitiktinumai. Pirmieji kontaktai ilgainiui peraugo į planingą gausėjančių ryšių seką, o svetur sukaupta patirtis pamažėl pradėta taikyti namuose. Arvydas Ališanka, dar studijuodamas skulptūrą Vilniaus dailės akademijoje, 1989 metais išvyko aplankyti giminių į JAV. Pasiliko metams – dirbo, laisvalaikiu keliavo. Betarpiška pažintis su modernizmo, postmodernizmo skulptūros klasikų – Jeano Arpo, Alexanderio Calderio, Henry Moore'o, Isamo Nagučo, Richardo Serra ir kitų kūryba praplėtė tyliojo modernizmo autoritetų suformuotą šiuolaikinės plastikos sampratą. Baigęs studijas Ališanka tyrinėja daiktiškai abstrakčios ir figūrinės plastikos raišką, dalyvauja Lietuvoje rengiamose parodose ir tarptautiniuose simpoziumuose. Darbas svetur jam tapo aktyvia kitų kraštų kultūros pažinimo forma. Tarsi draugiško bendradarbiavimo rungtis, kai per trumpą laiką, nenusileisdamas kitų kraštų kolegoms, privalai susitelkti ir įgyvendinti sumanymą. Kita vertus, nuolat plečiasi galimybių ribos, o stebint didesnę patirtį turinčių kolegų darbo metodus, gilėja technologiniai įgūdžiai, turtėja naudojamų medžiagų arsenalas. Iš netradicinių laikinų medžiagų sukurti darbai – ledo ar sniego skulptūros – ištirpsta, šiaudinės – sudega. Tradicinei plastikai tai suteikia konceptualų atspalvį. Simpoziumuose užsimezgas vis naujoms pažintims dažnėja pakvietimų į renginius, drauge pildosi svetur sukurtų ir ten paliktų kūrinių žemėlapis – Čekija, Austrija, Italija, Prancūzija, Vokietija, Estija, Švedija, net Japonija. Kita nauja patirtis – suvoki, kad skulptūrų simpoziumai svarbūs ne tik kūrėjui, bet ir publikai, kuri aktyviai įtraukiama į kultūrinės pramogos. Prancūzijos Alpeose slidinėjimo sezono metu vykstančio ledo skulptūrų simpoziumo lankytojai smalsiai stebi skulptūrų montavimą, noriai bendrauja su autoriais – aptaria ne tik kalnų grožį, bet ir meninį sumanymą. Ilgainiui svetur sukauptą patirtį Ališanka ima taikyti Lietuvoje. 1997-aisiais kartu su Keramikos katedros studentais jis organizuoja skulptūros simpoziumą Renavo dvare. Tais pačiais metais surengia personalinę skulptūros parodą „Private“ Zabarijos kaimo sodyboje, o kitais metais pradeda dabar jau kasmetinėmis tapusias vienos dienos skulptūrinių projektų akcijas. Norėdamas suintriguoti, patraukti žiūrovus, į jas kviečiasi ne tik skulptorius, bet ir poetus, tradicinių „Poezijos pavasarių“ dalyvius.

Straipsnyje autorė taip pat nagrinėja apsaugos problemą, čia yra kalbama apie žmogaus kūno ir minčių apsaugą: „kad tiksliau įvertintume konceptualius autoriaus siekius, išiklausykime į jo paties mintis. Skulptorius prisipažįsta: „Pirmuosius darbus kūno apsaugos tema inspiravo Senovės Egipto mediniai sarkofagai, matyti Berlyno muziejuje, ir landžiojimas po viduramžių labirintą-urvą Bavarijoje. Postūmiu vystyti šią temą tapo Muritzo nacionaliniame parke sukurtas darbas „Spąstai akmeniui“ (1997). Apsauga kūnui – tai izoliacijos metafora, galimybė ir kartu nesugebėjimas komunikuoti. Kūno apsaugojimas skulptūroje yra noras prabilti apie žmogaus išlikimą. Greičiau čia

kalbama apie apsaugą ne tik kūno, bet ir minčių. Nuo išorės, nuo informacijos, kuri skirta ne man, kurios nesugebu perduoti. Apie ribą tarp vidinio „aš“ ir išorinio pasaulio. Tai privačios erdvės šarvai. Ne tik mano, bet ir svetimo privatumo ribos. Savo paties suvarstomas kiautas sukuria savotišką laisvės saugumo zoną. Kita vertus, tai savanoriškas užraktas. Įsikalinimas. Man įdomi kūno dydžio idėja. Kūnas kaip informacija. Nenorėčiau suvaržyti skulptūros autobiografiškumu. Kūnas naudojamas kaip tarpininkas. Skulptūra identifikuojama kaip minimali erdvė žmogui. Iš realaus gyvenimo kūno projekcija pasislenka į meną. Žmogaus siluetas humanizuoja formą. Skulptūra tampa vieta kūnui. Kūrinys išbaigtas, kai patalpinu į jį žmogų. Žmogaus kūnas – skulptūros sudėtinė dalis. Kūnas talpinamas į akmenį, medį, ledą, išdidinamas iki 6 m iš šiaudų ir sudeginamas. [...] „Privačios erdvės“ prieinamos žiūrovui, kiekvienas gali pasijusti skulptūros dalimi. Skulptūra kaip komunikacijos priemonė. Mane domina panašios į statinius – objektus talpyklos žmogui.“

Autorė primena skaitytojui, kad menininko kūrybai didelės įtakos turi jo bendravimas su kitais menininkais, dalyvavimas įvairiuose suvažiavimuose, plastinę autoriaus raišką veikia ir dalyvavimas skulptūrų simpoziumuose. Pažintis su naujomis, netradicinėmis medžiagomis, jų modeliavimu, jungčių gudrybėmis padėjo augti, vertė keisti skulptūrų tūrius, keitėsi jų prasmės. Be minėtų „Spąstų akmeniui“ dera prisiminti „Batą medžiui“ (1995) ir „Spintą žmogui“ (1997). Tai darbai, atvedę menininką prie kūno apsaugos motyvo. Arvydas Ališanka savitai perkuria modernizmo klasiko H. Moore'o pozityvo–negatyvo principą. Jo darbų ertmės ne baigtinės, o statiškos. Jų tūrį, prasmę keičia autorius ar žiūrovas, įsikuriantis jose. Tai ne universalus būvio, o sprendimo, išeities teigimas. Skulptorius konceptualizuoja jausminį prasių lauką, siūlo permainų galimybę. Šių metų vasarą Palangoje, Antano Mončio namuose-muziejuje, veikė Dariaus Gerasimavičiaus surengta retrospektyvinė lietuvių medžio skulptūrų paroda „Posūkis“. Greta abstrakčių Mindaugo Šnipo, Vlado Urbanavičiaus, ankstyvųjų Algio Lankelio, Artūro Railos darbų buvo eksponuota ir videokomentaru papildyta viena pirmųjų Ališankos kompozicijų „Apsauga kūnui“ (1999). Ženklinis žmogaus struktūros kiautas tapo raktu suvokti abstrakčias tūrių prasmes. Šiame kontekste prasminga sugretinti Antano Mončio ir Arvydo Ališankos poekspresionistinės raiškos kūrinius: Mončio išdrožti griaučiai, tarsi baigties, irimo, išnykimo įvaizdžiai; greta jų Ališankos kompozicija „Apsauga kūnui“ suvokiama kaip išsigelbėjimą, išeitį siūlanti, t.y. racionaliai optimistinė baigtis.

4. ŠIUOLAIKINĖS ODOS PLASTIKOS YPATUMAI IR ŠIO ŽANRO ATSTOVAI

Oda yra ypatinga organinė medžiaga, pasižyminti išskirtinėmis plastinėmis ir estetinėmis savybėmis- ji patvari, ilgaamžė ir gali būti apdorojama ir dekoruojama įvairiausiais būdais. Puikios natūralios odos estetinės ir technologinės savybės nulėmė platų ir įvairiapusį jos panaudojimą. Dėl šių savybių didesnioji odos gaminių dalis yra praktinio pobūdžio, tačiau visais laikais amatininkai, gamindami odinius daiktus, įdėdavo daug pastangų ir išmonės, kad šie odos daiktai būtų ne tik utilitarūs, patogūs naudoti, bet ir estetiški, patrauklūs akiai. Taip iš kartos į kartą, kuriant ir gaminant iš pažiūros paprastus ir kasdienes daiktus, tobulėjo jų forma ir dekoras. Amatininkai ne tik aprūpino žmones reikalingais odos dirbiniais, bet kartu ir formavo tam laikmečiui ar konkrečiai vietai būdingą daiktų formos ar dekorą, t.y. aplinkos stiliškumą. Taip odos amatininkai, patys to nežinodami, padėjo pamatus odos dailės šakos atsiradimui. Ši šaka apima dvimačius (plokštuminius) ir trimačius (tūrinčius bei erdvinčius) odos dailės kūrinius. Pastarieji sudaro nedominuojančią dalį, kadangi tūrinė odos plastika iš meistrų pareikalauja erdvinės vaizduotės, gilesnio trimatės plastikos suvokimo ir technologijų įvaldymo. Trimatė odos plastika suteikia daugiau galimybių meninei raiškai, bet kartu ir pareikalauja iš menininko didesnių pastangų ir meistriškumo.

Šiandieniniu vertinimu odos tūrinėje plastikoje galima išskirti dvi esmines grupes:

1. Tradicinėmis technologijomis ir menine samprata paremti odos meno kūriniai.
2. Netradiciniai, novatoriškomis idėjomis ir eksperimentinėmis technologijomis pasižymintys odos meninės plastikos kūriniai.

Tiek tradicinė, tiek moderni plastika reiškiasi įvairių šalių odos dailininkų kūryboje, tačiau senąsias tradicijas daugiau išlaikę Japonijos, Kinijos, Mongolijos, Taivano ir kitų šalių menininkai, kadangi šiuose kraštuose yra ypatingai gabi amato paslapčių išsaugojimo ir perdavimo iš kartos į kartą tradicija.

Modernioji odos plastika, kaip ir visas modernusis menas užsimezgė ir pradėjo plėtotis XX a. pradžioje. Moderniosios odos dailės pradininkais galima būtų laikyti praeito šimtmečio pradžioje atsiradusios Art Noveu srovės atstovus- odos menininkus. Kaip žymų Art Noveu srovės atstovą Lietuvoje reikėtų paminėti garsų odos menininką ir knygų rišimo meistrą Tada Lomsargį.

Dabar jau turbūt drąsiai galima sakyti, kad toks terminas, kaip “šiuolaikinė tūrinė odos plastika” tikrai egzistuoja pasaulio mastu, o taip pat ir Lietuvoje. Kiekvienos šalies odos menininkas pasižymi tai šaliai būdingu temperamentu, susiformavusiu stiliumi ir savitumu. Pasaulyje šiuolaikinį odos meną garsina ir plėtoja tokie žymūs plastinio odos meno

virtuozai, kaip temperamentingasis argentinietis Jose Bernardo, rafinuotasis Garry Greenwood, odos skulptūros meistras Rex Lingwood, odos kaukių meistras amerikietis Michael Taylor, estetiškasis indėnų kilmės juvelyras Bob Beard, praktiškasis ispanas Selim, taip pat stulbinančiai preciziški Taivano odos monolitinės plastikos meistrai. Nagingi yra ir Japonijos odos meistrai, tokie kaip šviestuvų iš žaliaminės odos kūrėjas Kiyoshi Shimazaki, gėlių kompozicijų iš žaliaminės odos kūrėja Harue Yoshida. Keletą iš šių žymių odos meno meistrų aprašysiu smulkiau.

Jose Bernardo (1953). Argentinietis, odos menininkas. Šio menininko kūryboje dominuoja dekoratyvios sieninės kompozicijos, kurios pasižymi ekspresyviomis plastinėmis formomis ir neįtikėtinomis faktūromis. Nors tai sieninės kompozicijos, jos turi gilų reljefą bei yra papildomos įvairiomis tūrinėmis formomis. Šį nepakartojamą išpūdį menininkas išgauna klijuodamas bei pjaustydamas daugybę odos sluoksnių, vėliau jas išvarsto ir apipina odos juostelėmis. Jose Bernardo kūryboje matomos ryškios senojo odos meno tradicijos, kurios yra pateikiamos per šiuolaikinio meno prizmę.

Garry Greenwood (1943- 2005). Australietis, odos skulptorius. Jo originalūs odos plastikos kūriniai- rafinuoti, dvelkiantys elegantiškumu. Šis talentingas be jokios abejonės pasaulinio lygmens dailininkas idėjų savo originaliems kūriniams semiasi iš Australijos čiabuvių- Aborigenų tradicinių amatų ir menų. Nuostabą kelia šio dailininko iš odos sukurti fantastiškų formų styginiai ir pučiamieji muzikos instrumentai, aukštu profesionalumu žavi išieškotų dinamiškų formų tūrinės kompozicijos. Jo kūryboje galima aptikti iliuzijos ir paradokso. Šis menininkas garsus ne tik savo aistra muzikai, bet ir tuo, jog gamindamas “grojančius” meno kūrinius (muzikos instrumentus), tyrinėjo odos akustines savybes. Tam pašvęsta ištisa muzikos instrumentų- objektų kolekcija.

Rex Lingwood (1946). Kanadietis, odos skulptorius. Kurdamas savo netradiciškus, originalius odos objektus, naudodamas autentiškas technologijas, demonstruoja išties fantastiškas plastines odos galimybes. Šis autorius yra išleidęs ne vieną savo kūrybos albumą ir išleidęs edukacinės literatūros. Jis pagarsėjo savo plastiniais odos eksperimentais, kurių metu augalinio rauginimo odą išformuodavo karštu būdu, t.y. ją pavirindamas.

Michael Taylor (1950). Amerikietis, gyvena ir kuria Australijoje, yra įvaldęs odos kaukių plastikos meną ir ko gero yra nepralenkiamas šio žanro meistras. Iš pirmo žvilgsnio jo sukurtos odos kaukės atrodo pigokai karnavališkos, bet giliau susipažinus su šio dailininko kūryba išties galima pajusti Rio karnavalinės fiestos magiją, spindinčią savo butaforine prabanga ir nepakartojančia išmone. Tai vienas iš populiariausių ir ko gero turtingiausių odos menininkų.

Selim (1943). Ispanų tautybės odos menininkas, gyvenantis ir kuriantis Ibicoje. Jo devizas kūryboje- “Formos ir funkcijos vieningumas!”. Savo kūryboje jis visada stengiasi pasiekti praktiškumo ir dekoratyvumo harmoniją. Selim darbuose galima išvelgti praeities prisiminimus, bet tuo pačiu jie turi ir kažką futuristiško. Kurdamas jis visada stengiasi išnaudoti organines odos savybes. Ypatingai reikėtų išskirti jo kuriamus unikalius ir dekoratyvius odos šalmus bei dėžutes.

Šiuolaikiškų odos plastikos kūrinių yra sukūręs ir olandų kilmės odos meistras, tarptautinės odininkų gildijos prezidentas Rene Berends (1953), gyvenantis Miunchene. (Leder Gilde E.V., 1997).

Žymus šiuolaikinės konceptualiosios odos plastikos meistras- Horst Egon Kalinowsky, vokiečių kilmės odos skulptoriai – Macel Rovelin, Raimund Michel, estai – Urve Arrak, Elo Jarv.

Lietuvoje taip pat yra menininkų, dirbančių tūrinės odos plastikos srityje. Tai Zita Kreivytė, Virginija Giniotytė, Regina Andriulaitytė.

Odos monolitinė plastika savo ištakomis remiasi į ankstyvuosius civilizacijos vystymosi klodus, bet šiandien populiarumą turi tik tarp senųjų Japonijos, Taivaniao odos meistrų palikuonių. Šių meistrų darbai stebina ne tiek kūrybiniu novatoriškumu, kiek savo juvelyrine precizija, meistriškumu ir senųjų kartų amato tradicijų tąsa. (Kavaliauskas, 2003).

5. MAGISTRO DARBO KŪRYBINĖS DALIES PRISTATYMAS

5.1 Odos erdvinė kompozicija „Kiautas“

Kiautas, kevalas, kriauklė, šarvas tai sinonimai reiškiantys bemaž tą patį. Tai apsauga, priedanga, uždara erdvė, kurią įsivaizduojame kaip sferinės formos darinį. Gamta sukūrė tobulą apsaugos sferinę kiauto formą, kuri būdama pakankamai lengva, tuo pačiu yra ypatingai patikima ir saugi. Be minėtų savybių tokia forma yra ir pati ekonomiškiausia, kadangi gali savyje talpinti didžiausią tūrį, turėdama santykinai mažus gabaritinius matmenis. Kiaušinis, kiautas, yra visos gyvūnijos evoliucijos palydovas ir pagrindinė gyvybės radimosi ir vystymosi erdvė. Dėl šių priešasčių pagrindiniu elementu erdvinei darbo kompozicijai buvo pasirinktas kiaušinio - kokono motyvas. Gyvūnai ne tik pradinėje vystymosi stadijoje turi patikimą apsaugą – kiautą, bet ir toliau jų organizmai yra saugomi jau kitokios formos ir net struktūros apsaugos priemonių: odos, šerių, spyglių, žvynų, šarvų. Kadangi oda yra gamtos sukurta ir gyvūnams padovanota subtili dangamembrana, kuri atlieka ne tik paprastą apsauginę funkciją, ji sąveikaudama su aplinka ir atitinkamai reaguodama taip pat padeda gyvūnams apsisaugoti nuo išorės veiksnių. Tuo pagrindžiamas odos kaip pagrindinės medžiagos panaudojimas šiame meniniame projekte. Oda šiame kūrinyje tampa ne tik plastinės raiškos medžiaga, ji susisieja ir su pagrindine išsikelta idėja, tampa realiu ir simbolišku dangalu. Erdvinė kompozicija susideda iš dviejų dalių, kurios, būdamos panašios stilistiškai, sudaro du atskirus savarankiškus kompozicinius vienetus, turinčius atskirus pavadinimus ir įkūnijančius savyje bendros meninio projekto idėjos vystymo du skirtingus sprendimus. Vienas iš jų pagal išreikštą idėją pavadintas „Sąstingiu“, kitas – „Proveržiu“.

Kolekcija „Kiautas“

5.2 “Sąstingis”

Evoliucija, visuotinai suprantama kaip vystymasis teigiamybės link, kaip begalinis, nuolatinis vyksmas, tėkmė laiko erdvėje. Priimta teigti kad visa gyvoji beje ir negyvoji gamta egzistuoja trijų dimensijų (trijų matavimų) erdvėje. Tai aukštis, plotis ir gylis. Šis teiginys būtų visiškai teisingas, jeigu ne viena aplinkybė. Šiuo atveju turima omenyje ketvirtoji dimensija – laikas, kuri yra tokia pat reali kaip anksčiau trys paminėtosios. Laikas teka iš praeities į ateitį neįjuntamai ir nepalijaujamai visiems vienodai ir tiksliai matuojantis gyvenimus, palikdamas savo tėkmės pėdsakus. Laikas žmonių sąjungininkas, kai reikia sukaupti gyvenimišką patirtį, apmastyti buvusius įvykius, atlikti didelius darbus, ir tuo pačiu nenumaldomas priešininkas visiems vienodai ir tiksliai matuojantis gyvenimus, leidžiantis sugrįžti į praeitį tik prisiminimuose. Laikas neturi dabarties, jis turi tik plonytę kaip lazerio spindulys ribą, skiriančią praeitį nuo ateities. Niekas negali žinoti ateities, kaip negali pakeisti savo praeities. Laikas keičia ne tik žmones, jo tėkmėje kinta visa kas materialu: sudyla kalnai, išdžiūsta upės, išnyksta miestai, atsiranda salos. Laiko tėkmėje milijonus metų nesustodami vyksta evoliuciniai procesai, kinta ir vystosi gyvybės formos, bet evoliucijos lopšys kiautas išlieka nepakitęs, tarsi sustingęs savo tobula forma begalinėje laiko tėkmėje. Erdvinė kompozicija “Sąstingis” vaizduoja laiko nepalijaujamą tėkmę, jos neišvengiamumą ir reliatyvumą, sugretinant ją su tarsi sustingusiais laike kiaušinio kiautais. Šiuo sugretinimu siekiama perteikti paviršinio, tariamo sąstingio išpūdį, nepalijaujančiai vykstančios evoliucijos procese.

Erdvinė kompozicija yra didelių matmenų, horizontaliai orientuota, ištęsto stačiakampio formos, sudaryta iš šešių stačiakampių plokščių, aptrauktų natūralia oda. Plokštės išdėstytos viena kryptimi, sudarant tiesių formų stačiakampį, žymintį evoliucijos kelią laike. Ant plokštės ritmiškai išdėstyti aštuoni sferinių formų elementai. Tai svarbi kompozicijos dalis, sudaryta iš vienodos formos elementų, žyminti šios formos sąstingį dinamiškų procesų fone. Kompozicijai pagyvinti šios formos išdėstomos dinamiškai, kiekvienai nustatant vietą, kryptį ir formos dydį. Sferinės kiautų formos aptraukiamos oda imituojant natūraliai gamtoje egzistuojančius kokonus, galima atrasti ir sąsajų su tūkstantmečių mumijų apibintavimais. Tuo norima paryškinti ryšį tarp kiaušto ir kokono.

Ieškant spalvinio sprendimo, nuspręsta panaudoti natūralią smėlio spalvos odą, derinant su oranžinės spalvos odos akcentais, tarsi žyminciais netikėtus ar staigius evoliucijos šuolius. Šiame meniniame kūrinyje siekiama parodyti ir sąsajų su dabarties laiku. Tuo tikslu išilgai horizontalios plokštės šonuose panaudojamos foto technika atliktos tamsios spalvos juostos nužymėtos šiuolaikiniais elektroniniais oranžinės spalvos skaitmenimis. Tuo siekiama suteikti naują dinamiškumo reikšmę ir suteikti didesnį emocinį išpūdį.

Igyvendinant šio meninio objekto koncepciją, pasitelkti odos tūrinės plastikos metodai ir technologijos, tūrinių ir erdvinių formų modeliavimas ir komponavimas.

Trimačių kūrinių santykis su žiūrovu yra nevienalytis: jie gali būti stebimi apeinant, tokiu būdu suvokiami kaip mus supanti erdvė, kuri suvokiama pagal tris dimensijas.

Kūrinys yra skirtas eksponuoti ant grindų erdviuose patalpose, turi aukštas lubas, natūralų, arba dirbtinį išsklaidytą apšvietimą. Igyvendinant pasirinktą kūrybinę idėją, atsižvelgta į erdvės, kurioje bus eksponuojamas meno objektas specifiką, panaudojant natūraliai ekspozicinėje erdvėje esančią aplinką, ir apšvietimą.

Sukurtos ir įgyvendintos medžiagoje formos yra kietos konstrukcijos, turinčios karkasą. Karkasas pagamintas naudojant papjė mašė technologiją, taip pat konstruojamas iš medžio tašelių, bei plaušų plokštės.

„Sąatingis“

5.3 “Proveržis”

Proveržis, priešingas ramiai evoliucijos tėkmei, tuo labiau priešingas sąstingui. Tai esminis lūžis, vyksmo pakitimas, reiškiantis pirmykštės būsenos pabaigą ir naujos pradžia. Nors šios kategorijos yra kardinaliai priešingos, jas vienija tai, kad jos viena be kitos negali egzistuoti. Kaip sąstingį, nuoseklų ramų vyksmą gali nutraukti staigus aplinkybių ir įvykių pasikeitimas, taip ir atsiradę dinamiški pokyčiai palaipsniui tampa ramiu vyksmu, ar net būseną, kurią galima įvardinti kaip proveržį. Iš pirmo žvilgsnio skirtingos būsenos pakeisdamos viena kitą sudaro cikliško pasikartojimų sistemą, kuriai galima rasti daugybę analogijų. Tai po ramios nakties sušvintanti saulė, po žiemos sąstingio išsprogstantys medžių pumpurai, ar upės pavasarį staiga sulaužančios jas ilgą laiką kausčius ledą. Šie cikliški pasikeitimai gali būti prilyginami ratui arba spiralei. Grafinis spiralės vaizdas yra giminingas rato grafiniam vaizdui, kurį iš pirmo žvilgsnio galima sutapatinti su spiralės vaizdu. Tačiau spiralės vaizdas yra dinamiškas, turintis nuo centrinio taško koncentriškai besiplečiančias žiedines bangas, o rato vaizdas yra statiškas, žymintis vienodai nuo centrinio taško nutolusią ratu einančią liniją. Apskritimas įkūnija dangiškąjį, o kvadratas – žemiškąjį elementus. Pagal Platoną kvadratas greta apskritimo įkūnija absoliutų grožį.

Kvadratas, žymintis žemiškąjį uždara laiko ratą, užsidariusį virsmo ciklą, tarnauja kaip svarbus kompozicijos elementas, reiškiantis būseną, kurioje proveržis - išrūkimas iš uždaro rato tampa neišvengiama būtinybe. Kompozicijoje vėlgi panaudojamas kiauto – kokono formos elementas, kuris ištrūkęs iš uždaros erdvės, apačioje esančio laiko “kvadrato”, pakimba virš jo kitoje laisvoje erdvėje. Pagrindine medžiaga šiam meniniam darbui įgyvendinti pasirinkta natūrali oranžinė spalva dažyta oda, kurios paviršius ją sudrėkinus suglamžomas, siekiant suteikti paviršiui lengvai grublėtą faktūrą. Šioje erdvinėje kompozicijoje tarpusavyje sąveikauja du pagrindiniai elementai, tiesių griežtų linijų kvadrato formos laiko ratas ir kiauto sferinės formos kokonas. Siekiant suteikti šiai kompozicijai daugiau ekspresyvumo, derinamos tarpusavyje ne tik kontrastingos formos, bet ir kontrastingos spalvos. Taip pat panaudojama foto technika, kurios pagalba viršutinė kvadratinės formos briauna padengiamas tamsios spalvos juosta su “bėgančiais” ja oranžinės spalvos elektroniniais skaitmenimis.

Kūrinyje yra skirtas eksponuoti ant grindų patalpose, kuriuose yra erdvios, turi aukštas lubas, natūralų, arba dirbtinį išsklaidytą apšvietimą. Jis yra kietos konstrukcijos, turintis karkasą, aptrauktą oda. Kvadratinė forma pagaminta ir lengvos medienos, sutvirtinant kampus metalo tvirtikliais, po to šlifuojama, impregnuojama ir aptraukiama oda. Kiauto formos kokonui karkasas pagamintas panaudojant papjė mašė techniką.

„Proveržis“

IŠVADOS

Magistro darbo temos pasirinkimą sąlygojo noras suvokti laiko erdvę, kurioje egzistuoja esamo ir buvusio laiko ženklai. Iš pirmo žvilgsnio pasirinkta tema “kiautas” gali pasirodyti perdėm materiali ir proziška, apimanti tik medžiaginius dalykus tiesiogiai susietus su pateiktos temos įvardijimu. Tačiau šiame, atrodytų, paprastame pavadinime slepiasi į jokus konkrečiai apibrėžtus rėmus netelpantis beribis evoliucijos procesas, savyje slepiantis sudėtingas, tarsi visiškai tarpusavyje nesiderinančias prasmes. Vėlesnių studijų procese pasirodė, kad šis žodis, kuris yra pasirinktas temos pavadinimu talpina kur kas gilesnę prasmę, negu taip galėtų atrodyti iš pirmo žvilgsnio.

Taigi įsigilinus į kiauto kaip darinio ir reiškinio esmę galima konstatuoti esamus skirtumus, taip pat ir išvesti paraleles tarp fizinio ir menamo kiauto. Galima teigti jog kiauto dvilypis pobūdis užkoduotas jau pačioje evoliucijos ištakoje. Šią kauto dvilypiškumo esmę siekta apžvelgti keliais aspektais, ypač labiausiai aktualia žmogiškąja prasme. Pasirodo jog kiautas gyvybės evoliucijos raidoje atlikdamas esminį vaidmenį užtikrinusį jos saugų vystymąsi, būdamas būtina sąlyga ir erdve sudėtingiems procesams, kartu gali tapti trukdžiu tolesniam jos vystymuisi. Tokiu būdu jis tampa atmata, jeigu pašalinamas, arba įkalinančiu narvu, jeigu jo pašalinti nėra galimybių. Tuo labiau kiauto, kaip būsenos, neigiami padariniai gali ilgam išlikti pas individą, patekusį į uždara problemų ratą, arba atstumtą bendruomenės. Uždarų visuomeninių darinių, žmonių grupių egzistavimas taip pat yra labai paplitęs reiškinys, kurį galima tik iš dalies pozityviai vertinti.

Taigi kiauto dvilypis pobūdis, arba greta einanti jo teigiamybė ir neigiamybė yra sąlygotos paties šio reiškinio ištakose. Galima teigti, kad tiek materiali, kiauto - kevalo išvaizda, tiek menamas kiauto vaizdinys laiko tėkmėje ir žmonių sąmonėje išlieka nepakitęs, tarsi sustingęs savo gamtos suteiktame formos tobulume.

Iš pirmo žvilgsnio pasirinktos temos paprastumas ir materialumas, vėliau atsiskleidęs šio reiškinio sudėtingumas ir aktualumas paskatino gilesniam tiriamajam darbui. Jo metu surinkta, išanalizuota ir susisteminta informacija įgalino imtis šią temą vizualizuoti panaudojant tūrinės ir erdvinės odos plastikos priemones.

SIŪLIMAI

Erdvinė odos kūrinų kolekcija tinka visuomeniniam interjerui dėl šių priežasčių: plastiškų formų odos kūriniai gali pajvairinti visuomeninių interjerų stačiakampes erdves; kadangi kolekcija atspindi plačiai paplitusį reiškinių ir aktualią socialinę problemą, eksponuojama visuomeniniame interjere, atliktų ne tik estetinę funkciją, bet ir daugelį priverstų susimąstyti ir įsigilinti į šią problemą.

LITERATŪRA

1. Andrijauskas Antanas „MENO FILOSOFIJA“, Vilnius 1990
2. Andriuškevičius Alfonsas „72 lietuvių dailininkai apie dailę“, Vilnius 1998
3. ART At The Turn of the MILLENNIUM, TACHEN 2000
4. „Daugiakalbiai peizažai“ IV – oji Soroso šiuolaikinio meno centro Lietuvoje paroda
5. Dempsey Amy „STILIAI JUDEJIMAI ir KRYPTYS“, Vilnius 2004
6. Furst M., Psichologija, Vilnius 1998
7. Gadamer Ham – Georg „Grožio aktualumas“ Vilnius 1998
8. Gadamer Ham – Georg „Istorija Menas kalba“, Vilnius 1999
9. Gaižutis A. „Kūrybinė menininko galia“, Vilnius 1989
10. Gaižutis A. „Meno sociologija“, Vilnius 1998 (53 psl.)
11. Gaižutis A. „Menas ir humanizmas“, Vilnius 1979
12. Grinius Jonas „Grožis ir menas“, Vilnius 2002
13. Grožio kontūrai – iš XX amž. užsienio estetikos, Vilnius 1980
14. Jaspersas K. „Filosofijos įvadas“ Vilnius 1989
15. Kare Raimund POPPER „Atviroji visuomenė ir jos priešai“, Vilnius 1998
16. Kutkienė L. „Socialinės psichologijos praktikumas“, Vilnius 2004
17. Lietuvos dailė 1989 – 1999, Vilnius 1999 Petruolytė Ala „Bendravimo psichologija“, Vilnius 2004
18. Lupton Ellen „Skin“, China 2002
19. Mažeikis G. „Miesto marginalijos“, Šiauliai 2000
20. Myers D.G., Psichologija, Kaunas 2000
21. Nežnovas G. „Apie meno kūrinių suvokimą“, Vilnius 1975
22. OPEN, Brooklyn museum 2004
23. Parmesani Lorena „Art of the Twentieth Century; movements, theories, Schools and Tendencies 1900 – 2000
24. Rapoportas S. „Menas ir emocijos“, Vilnius 1977
25. Rieman F., Pagrindinės baimės formos 2004
26. Šepetyš Lionginas „Žmogus – menas – aplinka“, Vilnius 1978
27. Universalus Meno Žodynas, Kaunas 1998
28. Žemaitis V. „Bendravimo etika: žodynas“ Vilnius 1998

www.arts.lt

www.muza.lt

www.cultura.lt

www.tdaile.lt

www.colophom.com

www.symbols.com

www.lederkunst.nl

www.art.ee

www.contemporary_leather_art.com

www.leather_art.com